Govor Visokog predstavnika Paddyja Ashdowna na konferenciji za tisak OHR-a o odluci o Privrednoj banci Srpsko Sarajevo

Dobro jutro,

Dame i gospodo, sazvao sam ovu konferenciju za novinare danas kako bih objavio odluku o budućnosti Privredne banke Srpsko Sarajevo, za koju sam smatrao da ju je nužno donijeti.

Nakon pozornog razmatranja nevoljko sam zaključio da trebam prihvatiti preporuku privremene upraviteljice Banke i guvernera Centralne banke da odmah povučem dozvolu za rad PBSS. Odluka i popratni dopis bit će dostupni javnosti vjerojatno sutra ujutro, a možete ju naći na web stranici OHR-a.

Dopustite da, prije nego što pojasnim razloge za to, jasno kažem da se OHR nerado umiješao u ovaj problem. Strogo uzevši, to nije naš posao u ovom trenutku. Znate da je moja politika takva da, kada stvorimo institucije BiH, tim institucijama BiH puštamo da rade svoj posao, a na da mi radimo umjesto njih, ali u ovom slučaju nisam imao drugu mogućnost nego uraditi posao kojeg je trebala uraditi Agencija za bankarstvo RS.

Ovo nije kritika Agencija za bankarstvo RS; to je vrlo djelotvorna organizacija, smiona i hrabra, s dobrim vođstvom, ali je pretrpjela nevjerojatna zastrašivanja i prijetnje, što ih je jednostavno spriječilo da urade posao koji smo mi morali uraditi. Privremeni upravitelj imenovan od Agencije za bankarstvo RS koji bi se ovim pitanjem od početka trebao

baviti, i koji se zaista njime i bavio, i sâm je napadnut, pretučen i završio je u bolnici. Izravnno se prijetilo njegovoj obitelji i djeci, a bilo je i prijetnji (vama ostavljam da procijenite odakle su došle) i ostalim uposlenima u Agenciji za bankarstvo RS.

Stoga nismo imali drugu mogućnost nego se uhvatiti u koštac s ovim problemom i radimo na njemu. Ovo je jedna lekcija, i to lekcija za koju želim da se vidi na ovom pojedinačnom i doista skandaloznom slučaju, a ona glasi: Mi iz međunarodne zajednice odlučni smo učiniti sve što je potrebno u partnerstvu s vlastima BiH ako one to zatraže, kako bi korumpirane snage u ovoj zemlji doveli pred lice pravde. U ovom slučaju to se odnosi na način koji sam upravo opisao, a odnosi se i na druge slučajeve u kojima npr. strani suci pomažu lokalnim vlastima da se procesuiraju slučajevi korupcije na visokoj razini jer za sada (i ovo nije nikakva kritika), same institucije BiH su suviše krhke da bi to učinile.

A sada o samoj odluci.

Moja odluka temelji se na mojoj zakonskoj obvezi da učinim ono što je najbolje za štediše, i ono što je nužno da bi se osiguralo poštivanje Zakona o bankama, te da bi se očuvala cjelovitost bankarskog sustava na pravi način.

Bankarski sustav BiH jedno je od najuspješnijih dostignuća i neću dopustiti da bude izložen opasnostima.

Kao što znate, u petak je privremena upraviteljica proglasila Banku nesolventnom.

Ona nije imala alternativu.

Obveze Privredne banke Srpsko Sarajevo su već mjesecima, možda čak i godinama, mnogo veće od njene imovine. 90% bančinih kredita nije osigurano, ili je osigurano kolateralom koja ima malu ili nikakvu tržišnu vrijednost. Što duže banka nastavlja s radom, više će se odlijevati sredstava koja se trebaju

koristiti za servisiranje operativnih troškova, a štediše će dobivati manje svoga novca.

Tijekom dugog perioda ova banka nije uspjela ispoštovati odredbe Zakona o bankama koje propisuju iznos minimalnog kapitala. Veliki napori da se banka proda su nažalost propali i nema realnih izgleda da uspiju.

Stoga, ako ne djelujem sada, novac koje bi štediše mogli zadržati i novac koji su uložili će se odliti, pa je bitno da ih zaštitim.

U protekle tri godine Privredna banka je bila tek nešto više od slabo prikrivenog mehanizma putem kojeg su ravnatelj g. Momo Mandić i njegovi suradnici skretali javna redstva u vlastite džepove. To su činili barem uz suučesništvo, a možda i uz aktivnu pomoć nekih iz Vlade RS i Skupštine općine Bijeljina.

Uprava i doničari su u velikoj mjeri loše upravljali Bankom na štetu štediša i klijenata. Prekršili su brojne propise Agencije za bankarstvo RS, kao i Zakon o bankarstvu.

Kao ravnatelj, Momčilo Mandić je iskoristio ovu banku kako bi ostvario korist za sebe i za posebne interesne skupine uključujući mnoge od njemu bliskih političkih interesnih skupina. Često se hvalio da će ga ova banka učiniti – i citiram – «jednim od najbogatijih ljudi u Bosni i Hercegovini». Novac štediša je usmjeravao u svoja privatna poduzeća i fiktivna poduzeća koja su isto tako bila u njegovom vlasništvu.

Ova zloporaba je napravljena u takvoj mjeri da sada ne postoje realni izgledi za ponovni rad banke.

Dozvolite me da vam dam ilustraciju kako je gospodin Mandić upravljao novcem ove Banke:

U prosincu 2002. god. i siječnju 2003. god., Privredna banka

je potrošila pola milijuna KM kako bi kupila deset automobila za članove obitelji gospodina Mandića, njegove političke suradnike i poduzeća. Gospodin Mandić osobno je preuzeo najskuplji automobil, novi Audi A8, s cijenom od nešto više od 200.000, 00 KM.

U srpnju mjesecu ove godine, Manco, poduzeće gospodina Mandića, prodalo je tri benzinske crpke koje su korištene da se osiguraju bankovni zajmovi PBSS. Ne znam što se desilo s tim novcem. Trebao je iskoristiti tu dobit da otplati svoje zajmove kako bi štediše i njegovi uposlenici mogli biti isplaćeni. On to nije uradio.

Ukratko rečeno, gospodin Mandić i njegovi suradnici u i izvan sfere politike, učinili su sve što su mogli da uzmu imovinu banke te da ne isplate niti štediše niti uposlenike banke. Nadalje ću ispitati kako bih ustanovio u kojoj su mjeri oni u vladajućim strankama RS i u Općinskom sudu u Bijeljini iskoristili javna sredstva, bez propisne brige i pažnje, kako bi poduprli banku gospodina Mandića. Također su postojale transakcije koje pokreću zabrinutost da su neka sredstva možda došla u ruke ratnih zločinaca. To bismo nadalje trebali istražiti. Pored bilo kojih daljnjih koraka koje mogu poduzeti, pojedinosti ovih i drugih transakcija bit će upućeni tužitelju RS na razmatranje.

Ono što je jasno jeste činjenica da su ministarstva i fondovi Vlade nastavili deponirati javna sredstva u Privrednu banku čak i nakon što je bilo jasno da je banka u potpunosti nesolventna.

Rutinska provjera provedena od strane Agencije za bankarstvo RS u 2001.god. pokazala je da je banka jasno nesolventna. Manje od godinu dana kasnije, Agencija za bankarstvo je ustanovila daljnje prekršaje po osnovu zajmova.

Pa ipak, godinu dana nakon toga, u travnju 2003. god., Ministarstvo finansija RS je prebacilo 1 milijun KM u

Privrednu banku iz Centralne banke. Novac čija je namjena bila da se servisira strani dug RS.

Ovakva u velikoj mjeri korumpirana praksa pogodila je one najugroženije. Nedavni pregled bankovnih računa pokazuje da desetak socijalnih fondova vlade imaju pologe u ovoj banci. Dat ću vam nekoliko primjera:

Stambeni fond RS je deponirao 3,5 milijuna KM u banku gospodina Mandića. Ovaj novac je bio namijenjen plaćanju subvencija za stambene jedinice za neprivilegirane kategorije stanovništva kao što su ratne udovice i invalidi. Nažalost, i ova sredstva će uglavnom biti izgubljena, što će samo uvećati teškoće onih najugroženijih, koji bi imali koristi od tih sredstava.

Grad Bijeljina je deponirao 2,2 milijuna KM u banku – a to je jednako cjelokupnom gradskom proračunu za 2003. god. I taj novac će, u velikoj mjeri biti, izgubljen. Cijenu će platiti, ne naravno gospodin Mandić i njegovi korumpirani prijatelji, već svaki građanin u Bijeljini koji sada neće dobiti usluge koje bi inače imali pravo dobiti.

I ima još primjera. Fond za upošljavanje držao je 800.000,00 KM.

Sirotište u Bijeljini deponiralo je nešto više od 150.000,00 KM.

Opseg cinizma, zanemarivanja javne dužnosti i korupcija u nekima od ovih transakcija, je jednostavno rečeno, nevjerojatan. I, ponovno, obični građani, štediše i oni najugroženiji su oni koji će platiti cijenu.

Iskreno, iz srca, suosjećam osobito s njima, a još više sa približno 150 uposlenika koji će, sa žaljenjem konstatiram, izgubiti svoja radna mjesta zbog neodgovarajućeg ponašanja gospodina Mandića.

I još nešto na kraju. Mislim da se sada konačno počinjemo obračunavati s korumpiranim strukturama visoke razine koje su suviše dugo držale ovu zemlju taocem, uništavale njenu budućnost, i krale od svojih građana. Današnje mjere su dio tog procesa. One neće stati sve dok ovaj posao ne bude okončan.